

Přednáška Mileny Hebal-Jezierské se koná 25. září 2025 od 14 hod. v zasedací místnosti SLÚ ve 3. patře.

Jazykový obraz ženy vyplývající z neologismů ve vybraných západoslovanských jazycích (čeština, polština a slovenština)

Výzkum je realizován v rámci *The European Network on Lexical Innovations* (ENEOLI) (v rámci *European Coordination in Science and Technology* – COST) (skupina: pohlaví a rovnost v slovanských jazycích).

V příspěvku budou představeny cíle evropské vědecké sítě (ENEOLI) a budou nastíněny obecné problémy spojené s pohlavím a rovností vyjadřovanými v jazyce. Poté bude přistoupeno k hlavnímu tématu, jehož cílem je představit obraz ženy v češtině, polštině a slovenštině tak, jak se objevuje z nových lexikálních jednotek známých jako neologismy.

Obraz ženy konstruovaný na základě neologismů odkazujících na ženy bude představen na pozadí existujících jazykových stereotypů spojených se ženami ve zkoumaných jazycích. V této práci využívám sémantickou analýzu (zejm. jazykový obraz světa – Bartmiński 2012). Materiál bude analyzován v různých sémantických kategoriích (srov. Puzynina 1992), např. dobro, zlo, nemoc, zdraví, krása, ošklivost, moudrost, hloupost atd. Materiál pochází z následujících zdrojů: databáze neologismů (Neomat pro češtinu, Slovník 2.0, Jazyková observatoř), slovníky neologismů, internetové zdroje.

Předběžné výsledky naznačují, že neologismy jak reprodukují stereotypy o ženách, tak představují nové obrazy a metafory. Příklad nového obrazu lze vidět v neologismech souvisejících s matkami (*madka* v polštině, *supermatka* v češtině a slovenštině – obojí s negativním hodnocením), které zobrazují matku, jež je nadměrně oddaná svým rodičovským povinnostem. Obraz se však liší mezi polštinou, češtinou a slovenštinou.

V přednášce se také budu zabývat otázkou symetrie u neologismů odkazujících na muže.

Literatura:

- Bartmiński, J. (2012). *Językowe podstawy obrazu świata*. UMCS: Lublin.
- Dembska, K. (2024). O českých expresivních nominacích osob vytvořených v procesu kontaminace (na materiálu online slovníku Čeština2.0). In: *Bohemistyka* 1/2024.
- Kawka, M., Škrabal, M. (2018). *Hacknutá čeština*, Praha.
- Lakoff, G., Johnson M. (2020). *Metafory w naszym życiu*. Aletheia.
- Lišková M. (2021). Databáze Neomat a vybrané české neologismy. *Czech Language News: Bulletin of the International Association of Teachers of Czech*, č. 55, s. 7–15.
- Lišková M., Šemelík, M. (2024). K nové slovní zásobě v Akademickém slovníku současné češtiny. *Nová čeština doma a ve světě*, č. 1, s. 17–25.
- Łachnik, J. (2024). O (poza)słowotwórczym charakterze wartościowania. Próba analizy wartościujących negatywnie neologicznych derywatów prostych — na materiale Obserwatorium Językowego UW. In: *ACTA UNIVERSITATIS LODOZIENSIS FOLIA LINGUISTICA* 58(2).
- Martincová, M. (2017). NEOLOGISMUS. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*.
URL: <https://www.czechency.org/slovník/NEOLOGISMUS> (poslední přístup: 4. 4. 2025)
- Neomat: https://neologismy.cz/o_projektu.php
- Obserwatorium Językowe UW: obserwatoriumjezykowe.uw.edu.pl
- Puzynina, J. (1992). *Język wartości*. Warszawa: PWN.
- Siudzińska, N. (2016). *Formacje ekspresywne we współczesnym języku polskim (na przykładzie wybranych pospolitych nazw osobowych)*, Warszawa, Bel Studio.